

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Кафедра загальної екології, радіобіології та безпеки життєдіяльності
Кафедра охорони праці та біотехнічних систем у тваринництві**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Факультет (ННІ) агробіологічний

« 06 » червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Безпека праці і життєдіяльності

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Спеціальність Н1 Агрономія

Освітньо-професійна програма «Агрономія»

Навчально-науковий інститут неперервної освіти і туризму

Розробники: Поліщук В.М., докт. техн. наук, професор

Піскунова Л.Е., канд. с.-г. наук, доцент

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Безпека праці і життєдіяльності»

Дисципліна “Безпека праці і життєдіяльності” складається з двох основних частин «Безпека праці» та «Безпека життєдіяльності», які охоплюють теорію і практику захисту людини від небезпечних і шкідливих факторів у всіх сферах людської діяльності, збереження безпеки і здоров'я в середовищі існування. *Безпека праці* - правові норми трудового законодавства, виробнича санітарія та гігієна праці, електробезпека. *Безпека життєдіяльності* забезпечує загальну грамотність в галузі безпеки: ідентифікація (розпізнавання) небезпек, профілактику ідентифікованих небезпек відповідно до згаданої концепції залишкового ризику та дії в умовах надзвичайних ситуацій, надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасних випадків. Розв'язання зазначених завдань у системі підготовки майбутніх фахівців спрямовано на формування активної позиції з питань забезпечення безпеки та відповідальності за особисту і колективну безпеку в швидкозмінних умовах сучасного суспільства.

Опис навчальної дисципліни Безпека праці і життєдіяльності (назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Освітній ступінь	бакалавр
Спеціальність	Н1 Агрономія
Освітня програма	Агрономія
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів ECTS	3
Кількість змістових модулів	4
Курсовий проект (робота)	–
Форма контролю	екзамен

Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс	2	3
Семестр	3	5
Лекційні заняття	30 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	4 год.
Лабораторні заняття	–	
Самостійна робота	30 год.	112 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	3 год.

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета - набуття здобувачем вищої освіти компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також здатність ефективно керувати безпекою праці, враховуючи пріоритет життя та здоров'я працівників над результатами виробничої діяльності, з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 8. Навички здійснення безпечної діяльності.

ЗК 10. Здатність працювати у команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 9. Здатність управляти комплексними діями або проектами відповідальність за прийняття рішень у конкретних виробничих умовах.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії;

ПРН 16. Організовувати результативні і безпечні умови роботи

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	ти жн і	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовний модуль 1. <i>Принципи забезпечення безпеки життєдіяльності</i>													
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек	1	3	1				2	2					4
Тема 2.Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини		4		2			2	4		2			4
Тема 3. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об’єкти економіки.	2	6	2	2			2	2					4
Тема 4. Біологічні небезпеки. Інфекційні захворювання.	3	6	2				4	4	2				2

Тема 5. Типові моделі реакцій людей у випадку екстремальних ситуацій		4		2			2	2					2
Тема 6. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	4	8	2	2			4	4		2			3
Разом за змістовим модулем 1		31	7	8			16	25	2	4			19
Змістовий модуль 2. Організаційно-функціональна структура та методологія безпеки													
Тема 7. Хімічна безпека.	5	5	1	2			2	3					3
Тема 8. Людина - відкрита біоенергетична та духовно-інформаційна система.	6	7	1	2			4	3					3
Тема 9. Менеджмент безпеки, структура захисту у НС.		6	2				4	3					3
Тема 10. Вступ до логарифму надання першої долікарняної допомоги	7	6	2	2			2	3					3
Тема 11. Управління силами та засобами ОГ під час НС.	8	5	2	1			2	3					3
Разом за змістовим модулем 2		29	8	7			14	20					20
Змістовний модуль 3. Правові та організаційні питання охорони праці													
Тема 12. Законодавча база безпеки праці в Україні, Частина 1	1-2	4	1	2			1						4
Тема 13. Законодавча база безпеки праці в Україні, Частина 2	3-4	5	2	2			1	8	2	2			4
Тема 14. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу	5-6	4	2	1			1	6		2			4
Тема 15. Основи пожежної безпеки	7-8	5	2	2			1	4					4
Разом за змістовим модулем 3		18	7	7			4	26					20
Змістовий модуль 4. Безпека виконання технологічних процесів та робіт													
Тема 16. Електробезпека	9	5	2	2			1	7					7
Тема 17. Захист від дії статичної електрики і блискавкозахист	10-11	5	2	2			1	4					4
Тема 18. Перша домедична допомога	12-13	12	2	2			8	4					4
Тема 19. Охорона праці при роботах з агрохімікатами і пестицидами	14-15	5	2	2			1	4					4
Разом за змістовим модулем 4		27	8	8			11	19					16

дулем 2													
Усього годин	90	30	30			30	90						30

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек	2
2	Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	2
3	Біологічні небезпеки	2
4	Техногенні небезпеки та їхні наслідки, що зустрічаються у лісогос-подарській галузі	2
5	Хімічна безпека	2
6	Людина - відкрита біоенергетична та духовно-інформаційна система.	2
7	Менеджмент безпеки, структура захисту у НС	2
8	Вступ до логарифму надання першої долікарняної допомоги	2
9	Управління силами та засобами ОГ під час НС	1
10	Законодавча база безпеки, Частина 1	1
11	Законодавча база безпеки праці, Частина 2	2
12	Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Атестація робочих місць за умовами праці	2
13	Основи пожежної безпеки	2
14	Електробезпека	2
15	Захист від дії статичної електрики і блискавкозахист	2
16	Перша домедична допомога	2
17	Охорона праці при роботах з агрохімікатами і пестицидами	2
	Разом	30

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини	2
2	Інфекційні захворювання. Імунітет. Правила поведінки населення при проведенні ізоляційно-обмежувальних заходів.	2
3	Визначення психофізіологічних властивостей людини та вплив їх на безпеку.	2
4	Аналіз небезпеки під час роботи зі шкідливими та вибухопожежо-небезпечними речовинами.	2
5	Шумове забруднення атмосфери в містах та коефіцієнт його соці-альної небезпеки.	1
6	Долікарняна допомога: Серцево-легенева реанімація (СЛР)	2
7	Долікарняна допомога: Зупинка кровотечі Судоми, інсульт, гіпо-глікемія.	2
8	Долікарняна допомога: Алергічні реакції та анафілактичний шок.	2
9	Організація навчання з охорони праці	2
10	Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві	2
11	Вимоги безпеки при вирощуванні продукції рослинництва	1
12	Забезпечення первинними засобами пожежогасіння виробничих підрозділах агропромислового комплексу	2

13	Забезпечення працівників засобами індивідуального захисту	2
14	Методи оцінювання параметрів мікроклімату на виробництві	2
15	Переміщення постраждалих від нещасного випадку	2
	Разом	30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для <u>життя</u> людини	2
2	Розрахунок біологічного <u>віку</u> та темпу старіння	2
3	Інфекційні захворювання	2
4	Визначення основних психофізіологічних властивостей людини та їх вплив на безпеку	2
5	Аналіз небезпеки хронічного <u>отруєння</u> ртуттю	2
6	Розрахунок мікроклімату закритих приміщень	2
7	Біоритми та їх роль у збереженні <u>здоров'я</u> людини	1
8	Порядок дій при виникненні надзвичайних ситуацій	2
9	Отруєння агрохімікатами. Класифікація і симптоми	1
10	Пестициди та їх класифікація	1
11	Токсикологічна характеристика окремих хімічних груп пестицидів: хлорорганічні пестициди, фосфорорганічні пестициди, ртутьорганічні пестициди, синтетичні піретроїди	1
12	Токсикологічна характеристика окремих хімічних груп пестицидів: похідні карбамінової, тіокарбамінової і дітіокарбамінової кислот, похідні карбонових кислот, похідні сульфокислот, похідні сечовини та гуанідину	1
13	Токсикологічна характеристика окремих хімічних груп пестицидів: гетероциклічні сполуки, мідьвмісні препарати, препарати сірки, препарати миш'яку	1
14	Токсикологічна характеристика окремих хімічних груп пестицидів: ціан- і роданвмісні сполуки, фторовмісні сполуки, фосфід цинку	1
15	Алгоритми надання першої домедичної допомоги на виробництві та в побуті: перша домедична допомога при електротравмах і травмах від ударів блискавки; перша домедична допомога при отруєнні; перша домедична допомога при утопленні; перша домедична допомога при інфаркті міокарду; перша домедична допомога при інсульті; перша домедична допомога при судомках	8
16	Алгоритми надання першої домедичної допомоги при отруєнні пестицидами	1
	Разом	30

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування (за темами, модульне, підсумкове);
- співбесіда;
- захист практичних, самостійних робіт;
- екзамен.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання (лекція, дискусія, співбесіда);

- метод практико-орієнтованого навчання (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- метод навчальних дискусій;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, анотування, рецензування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

8. Оцінювання результатів навчання:

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- тестування за темами;
- захист практичних робіт;
- захист самостійних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамену та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1 (Безпека життєдіяльності)		
Л.1. Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек. П.1 Тема. Кількісна і якісна оцінка небезпеки. <i>Практичне заняття №1.</i> Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини <i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №1 в Ельорні.	<u>Знати</u> основні поняття та терміни дисципліни. <u>Вміти</u> ідентифікувати небезпеки. <u>Розрізняти</u> НС і обсяги заподіяних або очікуваних збитків. <u>Оцінювати</u> рівні небезпек за допомогою імовірнісних структурно-логічних моделей.	- 3 5
Л.2. Тема . Біологічні небезпеки. Інфекційні захворювання. П.2. Тема. Природні небезпеки Практичне заняття №.2 Інфекційні захворювання. Імунітет. Правила поведінки населення при проведенні ізоляційно-обмежувальних заходів. <i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №2 в Ельорні.	<u>Класифікувати</u> пожежі у природних екосистемах, біологічні небезпеки. <u>Розрізняти</u> патогенні мікроорганізми, пандемії, епідемії, масові отруєння людей.	- 4 5
Л.3. Тема Техногенні небезпеки в лісовому господарстві. П.3. Практичне заняття №3 Визначення психофізіологічних властивостей людини та вплив їх на безпеку. П.4. Тема. Пожежна безпека. <i>Практичне</i>	<u>Знати</u> основні поняття та терміни, що стосується біологічних загроз. <u>Вміти</u> розрізняти інфекційні захворювання за патогенністю ; <u>Знати</u> техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом	- 4 4

заняття №5. Аналіз небезпеки під час роботи зі шкідливими та вибухопожежо-небезпечними речовинами. <i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №3-4 в Ельорні.	впливу.	15
Модульний тест		60
Всього за модуль 1		100
Модуль 2 (Безпека життєдіяльності)		
Л.5. Хімічна безпека. П.5. Тема. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. <i>Лабораторне заняття №4</i> Шумове забруднення атмосфери в містах та коефіцієнт його соціальної небезпеки <i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №5 в Ельорні.	<u>Розрізняти</u> класифікацію, номенклатуру і одиниці виміру вражаючих факторів хімічної дії джерел техногенних небезпек.	- 3 10
Л.6. Людина - відкрита біоенергетична та духовно-інформаційна система. П.6. Тема. Надання першої допомоги Практичне заняття №6. Долікарняна допомога: Серцево-легенева реанімація (СЛР) <i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №6 в Ельорні.	<u>Знати</u> основні властивості організму та єдність систем та цілісність організму людини.. <u>Розрізняти</u> та <u>аналізувати</u> різні види імунітету. Виділяти основні характеристики адаптаційних процесів. Вміти проводити СЛР	- 2 10
Л.7. Соціально-політичні небезпеки, характеристики.. П.7. Тема. Надання першої допомоги Практичне заняття №7 Зупинка кровотечі Судоми, інсульт, гіпоглікемія. <i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №7 в Ельорні.	<u>Знати</u> соціальні фактори, що впливають на життя людини. <u>Вміти</u> надавати психологічну та медичну реабілітацію постраждалого населення. Вміти та розрізняти види кровотеч.	- 3 10
Л.8. Управління силами та засобами ОГ під час НС. П.8. Тема. Надання першої допомоги Практичне заняття №8 Алергічні реакції та анафілактичний шок. <i>Самостійна робота:</i> виконання практичної роботи №8 в Ельорні.	<u>Дізнатися</u> про алгоритм MARCHE та його складові, факти про кров, ознаки кровотечі та кровоспинні засоби, джгути та важливі принципи роботи з ними, основи зовнішнього масажу серця та методи зупинки немасивних кровотеч, дії для зігрівання потерпілого та опіках трьох ступенів, а також загальну хронологію надання допомоги.	- 2 10
Модульний тест 2		50
Всього за модуль 2		100
Модуль 3. Правові та організаційні питання охорони праці		
Практична робота 1	Виконання практичної роботи 1. Опрацювання курсу в Elearn	12
Практична робота 2	Виконання практичної роботи 2. Опрацювання курсу в Elearn	12
Практична робота 3	Виконання практичної роботи 3. Опрацювання курсу в Elearn	7
Практична робота 4	Виконання практичної роботи 4. Опрацювання курсу в Elearn	12
Самостійна робота	Виконання самостійної роботи за обраною темою	12

Модульний контроль	На основі матеріалу тем 12-15	45
Всього за модулем 3		100
Модуль 4. Безпека виконання технологічних процесів та робіт		
Практична робота 5	Виконання практичної роботи 5. Опрацювання курсу в Elearn	12
Практична робота 6	Виконання практичної роботи 6. Опрацювання курсу в Elearn	12
Практична робота 7	Виконання практичної роботи 7. Опрацювання курсу в Elearn	5
Практична робота 8	Виконання практичної роботи 8. Опрацювання курсу в Elearn	5
Самостійна робота	Виконання самостійної роботи за обраною темою з використанням англomовних джерел	21
Модульний контроль	На основі матеріалу тем 16-19.	45
Всього за модулем 4		100
Навчальна робота, $(M1 + M2)/2 \cdot 0,7$		70
Додаткові бали (відповіді на контрольні/додаткові питання, зарахування результатів неформальної освіти, інша навчальна робота за темами курсу)		30
Екзамен		30
Всього за курс		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, тимчасова непрацездатність)
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Письмові роботи повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, тимчасова непрацездатність, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканатом)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни:
<https://elearn.nubip.edu.ua/grade/edit/tree/index.php?id=4461>;
- електронний навчальний курс навчальної дисципліни:
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=455>;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- посилання на цифрові освітні ресурси;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни;

- відеоматеріали до лекційних занять;
- нормативні документи.

10. Рекомендовані джерела інформації

Підручники і навчальні посібники:

1. Білько Т.О. Домедична допомога на підприємстві: Методичні вказівки щодо проведення ділової гри. Київ, 2020. 18 с.
2. Войналович О.В. Методи планування витрат на охорону праці: Методичні вказівки щодо виконання практичної роботи. Київ, 2019. 18 с.
3. Запорожець О.І, Халмурадов Б.Д. та ін. Безпека життєдіяльності: Підручник. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 448 с.
- Коритко З. І. Фізіологічна характеристика станів організму : Посібник. Львів, 2019. 119 с.
4. Л.Е. Піскунова, А.М. Кудрявицька, Т.О. Зубок Безпека життєдіяльності та охорона праці: / Навчальний посібник для практичного вивчення дисципліни для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 242 "Туризм і рекреація " Л.Е. Піскунова, А.М. Кудрявицька, Т.О.Зубок. Київ: ЦП «Компринт», 2024. 384с.
5. Піскунова Л.Е. Методичні рекомендації для вивчення та проведення практичних робіт з дисципліни Безпека праці та життєдіяльності для студентів, що навчаються за спеціальністю «D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» та освітньо-професійною програмою «Фінанси і кредит». Київ, 2025. 101 с.
6. Перша допомога при гострих патологічних та екстремальних станах. Реаніматологія : лекція. Львів, 2019. 13 с.
7. L.Piskunova; O. Yeremenko; T. Zubok; H. Serbeniuk; Z. Korzh. Scientific and methodological aspects of solid biofuel production 15(1) 2024. 3. processes in compliance with labour protection and environmental safety measures *Polityka Energetyczna*. EPJ – 2022. <https://min-pan.krakow.pl/publikacje> (Scopus);
8. Larysa Piskunova; Tetiana Zubok; Alla Klepko; Kateryna Karabach; Alina Kudryavytska. Agrolandscapes and their role in ensuring environmental security. *Scientific horizons Journal homepage: https://sciencehorizon.com.ua* Scientific Horizons, 27(11), 105-117. DOI:10.48077/scihor11.2024.105 (Scopus).
9. L.E. Piskunova; S. H. Kachmarchyk Features of professional and emotional burnout of academic staff due to the war condition in Ukraine. *"Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія"* №15 (1). 2024 року. DOI: 10.31548/hspedagog15(1).2024.159-171 УДС: 159.91.6138. 378.17 - <https://humstudios-com-ua.translate.google.com/en/journals/tom-15-1-2024>
10. Л.Е. Піскунова Л.Е., Сербенюк Г.А., Голіченко Н.Б. Вивчення рівня акустичного забруднення та його впливу на життя людини. [https://doi.org/10.31548/biologiya15\(1\).2024.006](https://doi.org/10.31548/biologiya15(1).2024.006) Отримано з Vol. 15, № 1, 2024 Сторінки 73-83
11. Л.Е. Піскунова. Правові аспекти проходження медоглядів працівниками транспортної галузі. Л.Е. Піскунова, Т.О. Зубок, *Machinery & Energetics. Journal of Rural Production Research*. Kyiv. Ukraine. 2021, Vol. 11, ISSN 2663-1334 (print), ISSN 2663-1342 (online), www.journals.nubip.edu.ua/index.php/Tekhnica.

12. Л.Е. Піскунова, Т.О. Зубок. Актуальність, проблеми та суперечності різних форм дистанційного навчання *Machinery & Energetics. Journal of Rural Production Research*. Kyiv. Ukraine. 2020, Vol. 11, No 2, 81-86 ISSN 2663-1334 (print), ISSN 2663-1342 (online), www.journals.nubip.edu.ua/index.php/
13. Voinalovych O.V. Occupational safety and health: study guide. K.: National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 2023. 221 p.
14. Khmelovskyi V.S., Bratishko V.V., Marchyshina Ye.I. Occupational safety and health in industry: study guide. K.: National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. 2023. 454 p.
15. Войналович О.В., Марчишина Є.І. Охорона праці в галузі (працезахоронні ділові ігри): навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 204 с.
16. Білько Т.О., Марчишина Є.І. «Occupational and life safety (Безпека праці і життєдіяльності)». К. Центр учбової літератури. 2021. 428 с.
17. Хмельовський В.С., Марчишина Є.І., Білько Т.О., Мотрич М.М., Скібчик В.І. Охорона праці. К. Центр учбової літератури. 2021. 594 с.
18. Войналович О.В., Марчишина Є.І. Охорона праці в галузі (працезахоронні ділові ігри). К. Центр учбової літератури. 2021. 204 с.
19. Мелех Л.В. Безпека життєдіяльності та охорона праці: навч. посібник. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 219 с.
20. Грибан В.Г., Фоменко А.Є., Казначеев Д.Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 219 с.
21. Кікінчук В. В., Книженко С. О., Савчук Т. І. та ін. Домедична підготовка: навч. посіб. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ., 2021. 176 с.
22. Горностай О., Станіславчук О. Виробнича санітарія, фізіологія та гігієна праці. Львів: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2021. 148 с.
23. Піскунова Л.Е. Бондарь В.І., Зубок Т.О. Безпека праці та життєдіяльності: Підручник. Київ, 2022. 396с.
24. Піскунова Л.Е. Методичні рекомендації для вивчення та проведення практичних робіт з дисципліни Безпека праці та життєдіяльності для студентів, що навчаються за спеціальністю «D1 Облік і оподаткування» та освітньою програмою «Бізнес-аналіз і облік». Київ, 2025. 101 с.
25. L. Piskunova, T. Zubok, I. Pryimachenko Training manual for the discipline "Safety of work and Life" for students majoring in 291 "International Relations, Public Communications and Regional Studies". «КОМПРИНТ», 2023. 237 p.

Методична література

1. Поліщук В. М. Організація навчання з охорони праці. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України, 2021. 24 с.
2. Поліщук В. М. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України,

2021. 56 с.

3. Войналович О.В., Воронцова Н.Є., Поліщук В.М. Забезпечення працівників АПК засобами індивідуального захисту та спецодягом. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України, 2021. 44 с.

4. Войналович О.В., Голопура С.М., Воронцова Н.Є., Поліщук В.М. Методи оцінення прараметрів мікроклімату на виробництві. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України, 2021. 24 с.

5. Войналович О.В., Голопура С.М., Воронцова Н.Є., Поліщук В.М. Забезпечення первинними засобами пожежогасіння виробничих підрозділів АПК. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України, 2021. 32 с.

6. Піскунова Л.Е. Робочий зошит для практичного вивчення дисципліни Безпека праці та життєдіяльності студентами денної та заочної форми навчання. Київ, 2022. 110 с.

7. Піскунова Л.Е. Методичні рекомендації для вивчення та проведення практичних робіт з дисципліни Безпека праці та життєдіяльності студентами денної та заочної форми навчання. Київ, 2019. 101 с.

Інформаційні ресурси

1. Конституція України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Про охорону праці: Закон України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.

3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.

4. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.

5. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>.

6. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці: затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 442 від 1 серпня 1992 р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-92-%D0%BF#Text>

7. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці: затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 41 від 1 вересня 1992 р. [Електронний ресурс]. URL: https://vk24.ua/regulations_and_jurisprudence/rekomendacii/metodicni-rekomendacii-dla-provedenna-atestacii-robocih-misc-za-umovami-praci

8. ДСНтаП. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу: наказ Міністерства охорони здоров'я України № 248 від 08.04.2014 р. [Електронний ресурс].

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14#Text>

9. Про екстрену медичну допомогу: Закон України [Електронний ресурс].

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5081-17#Text>

10. Навчально-інформаційний портал НУБіП України:
<http://elearn.nubip.edu.ua/>

11. Наукова бібліотека НУБіП України: <https://nubip.edu.ua/structure/library>

12. Електронні ресурси НУБіП України: <https://nubip.edu.ua/node/3921>